

Małgorzata Łapa

Sprawozdanie z konferencji naukowej "Rola wspólnot wyznaniowych w rozwoju miasta Łodzi", Łódź 8 grudnia 2010 r.

Przegląd Nauk Historycznych 9/2, 164-166

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fesor Marcelli Handelsman miał słuchaczy niewiele. Po wojnie Halecki nie wrócił do Polski, a jego uczniowie nie przeżyli lub znaleźli się na emigracji, jak np. Henryk Paszkiewicz. Instytut Historyczny opanowała szkoła Handelsmana, w osobach Tadeusza Manteuffla, Aleksandra Gieysztora czy Mariana Małowista. Halecki popadł w niepamięć, ale czy tylko z tego powodu?

To pytanie jest zaczynem kolejnej konferencji – *Oskar Halecki i jego obraz Europy. Część druga*, którą prof. Małgorzata Dąbrowska zapowiedziała na 18–19 listopada 2011 r. Lista referentów szybko się wypełniła. Oznacza to, że po długich latach przemilczania, poglądy Haleckiego, wywołujące skrajne reakcje, od akceptacji po dezaprobatę, stały się obiektem żywego zainteresowania historyków różnych specjalności z wielu ośrodków naukowych w Polsce i za granicą.

RAFAŁ KORCZAK
UNIwersytet Łódzki

Sprawozdanie z konferencji naukowej *Rola wspólnot wyznaniowych w rozwoju miasta Łodzi, Łódź 8 grudnia 2010 r.*

W dniu 8 grudnia 2010 r. w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się konferencja naukowa pt. *Rola wspólnot wyznaniowych w rozwoju miasta Łodzi*. Stanowiła ona podsumowanie badań prowadzonych przez interdyscyplinarny zespół naukowców pod kierunkiem dr. hab. Mariusza Kuleszy. W konferencji uczestniczyli naukowcy, historycy i geografowie, pracownicy Uniwersytetu Łódzkiego i Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania.

Tematyka sesji spotkała się z żywym zainteresowaniem nie tylko badaczy dziejów Łodzi, ale także lokalnej społeczności, czego wyrazem była licznie zgromadzona młodzież szkół ponadgimnazjalnych, studenci, przedstawiciele łódzkiej parafii ewangelicko-anglikańskiej oraz władz miejskich.

Obrady otworzył kierownik zespołu, dr hab. Mariusz Kulesza, prof. UŁ, który zaprezentował cele i przebieg przeprowadzonych w latach 2009–2010 badań. W krótkim wprowadzeniu wyjaśnił przyczyny pominięcia w badaniach niezwykle ważnej społeczności, jaką byli wierni Kościoła rzymskokatolickiego. Źródłem takiej decyzji był fakt funkcjonowania w obiegu naukowym publikacji dotyczących tego Kościoła oraz to, że przeprowadzone badania uznano za wstęp do szerszych, wielowątkowych i całościowych opracowań w przyszłości. Sesję podzielono na trzy części. W pierwszej omawiano rolę chrześcijańskich wspólnot wyznaniowych do wybuchu II wojny światowej. Drugą poświęcono roli żydowskiej gminy wyznaniowej. Natomiast trzecia odnosiła się do materialnej spuścizny wspólnot religijnych na terenie Łodzi.

Konferencję zainaugurował referat prof. dr. hab. Kazimierza Badziaka (Katedra Historii Polski Najnowszej UŁ) *Kościół ewangelicko-augsburski i wspólnoty pokrewne w Łodzi do 1914 r.* Autor w swych rozważaniach skoncentrował się na przyczynach i przebiegu osadnictwa luterkańskiego w rejonie Łodzi w początkach XIX w. oraz aktywności tej społeczności do wybuchu II wojny światowej. Część swojej wypowiedzi poświęcił też innym wyznaniom protestanckim – kalwinom, braciom czeskim i herrnhutom. Przybliżył zebranych postaci najwybitniejszych przedstawicieli tych środowisk oraz ich rolę w rozwoju miasta.

Kolejny referat, autorstwa dr Małgorzaty Łapy (Katedra Historii Polski Najnowszej UŁ), mówił o *Tradycyjnych kościołach chrześcijańskich w Łodzi w latach 1914–1939*. Referentka przedstawiła słuchaczom organizację i działalność parafii ewangelicko-augsburskich, prawosławnej oraz społeczności kalwińskiej. W swoim wystąpieniu podkreślała ich rolę w życiu społecznym (działalność charytatywne, opiekuńcza, prozdrowotna, oświatowa) Łodzi.

Z kolei dr Karol Chylak (Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania) przedstawił zebranych referat pt. *Z dziejów mozaiki religijnej Łodzi międzywojennej. Małe wspólnoty religijne*. Swoje rozważania poświęcił mało znanym, ale niezwykle interesującym niewielkim grupom wyznaniowym działającym w Łodzi w okresie międzywojennym. Wśród nich wymienił m.in. badaczy pisma świętego, adwentystów, metodystów, szundystów czy – będących w konflikcie z Kościołem katolickim – mariawitów. Ówczesne prawo polskie określało je jako sekty, nie prowadziły zatem działalności jako związki wyznaniowe, lecz różnego rodzaju stowarzyszenia społeczne czy spółki.

W części drugiej konferencji wystąpili pracownicy Centrum Badań Żydowskich UŁ. Jako pierwszy głos zabrał dr Jacek Walicki. W referacie *Gmina żydowska w XIX wieku* zaprezentował jej organizację i działalność, podkreślając rolę, jaką odgrywała w życiu łódzkich Żydów. Następnie głos zabrał mgr Michał Trębacz, który dokonał szczegółowej analizy społeczności żydowskiej w Łodzi w świetle wyników spisu powszechnego 1931 r. Szczególnie interesujące było ukazanie środowiska Żydów łódzkich na tle innych grup wyznaniowych, a przede wszystkim porównanie Łodzi z innymi wielkimi aglomeracjami II Rzeczypospolitej. Z powodu nieobecności kolejnego referenta, mgr. Adama Sitarka, jego tekst pt. *Stosunki polsko-żydowskie w międzywojennej Łodzi. Zarys problemu*, został odczytany przez mgr Zofię Przybysz.

W ostatniej, trzeciej części konferencji wystąpił dr hab. Mariusz Kulesza (Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ). Referat pt. *To, co po nich zostało – ślady dziedzictwa wspólnot wyznaniowych we współczesnym krajobrazie kulturowym Łodzi*, wsparty prezentacją materialnych śladów działalności wspólnot religijnych, spotkał się z dużym zainteresowaniem przybyłej na konferencję młodzieży.

Końcowym akordem sesji była dyskusja, podczas której podnoszono szczególną rolę jaką odegrała ludność napływowa różnych wyznań w tworzeniu i rozwoju miasta (M. Łapa, K. Badziak). Podkreślano wzajemne zrozumienie i bliską współpracę znacznie różniących się pod względem zasad wiary i obyczajów społeczności wyznaniowych łódzkiej aglomeracji miejskiej (Jadwiga Kop, Piotr Zawilski, M. Kulesza, J. Walicki). Równocześnie wskazywano na konieczność kontynuowania tego typu badań, podkreślając złożoność sygnalizowanych podczas konferencji problemów.

MAŁGORZATA ŁAPA
UNIwersytet Łódzki